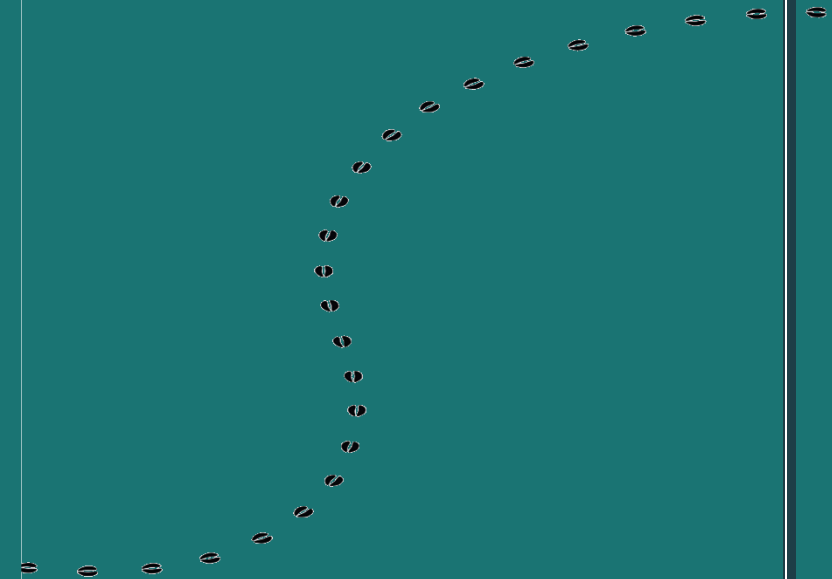

Handlekatalog for energi og klimapolitik

Juni 2018

Indhold

Total oversigt over projekter og handlinger	4
Formål	7
Et Robust Norddjurs	8
Projekt 1: C2C Randers Fjord	8
Projekt 2: C2C Grenåens opland	9
Projekt 3: Stormflodssikring af Grenaa by.....	9
Projekt 4: Kystbeskyttelse Anholt - anlægsfase	10
Projekt 5: Vandløbsregulativer revideres.....	11
Projekt 6: Vådområdeprojekter	11
Projekt 7: Beredskabsplan.....	12
Projekt 8: Projekter om regnvandshåndtering /skybrud	13
Projekt 9: Skybrudssikring Auning omkring hallen	14
Projekt 10: Skybrudssikring Trustrup	15
Projekt 11: Kystbeskyttelse af vores kyststrækninger.....	16
Projekt 12: Overvågning af det terrænnære grundvand	16
Projekt 13: Planlægning for udpegning af vandlidende arealer	17
Projekt 14: Administrationsgrundlag for klimasikring i planlægning og sagsbehandling	18
Projekt 15: Fundering og geotekniske undersøgelser af kommende lokalplansområder	19
Projekt 16: Gjerrild Nordstrand	19
Projekt 17: Vandløbsnære landbrugsarealer	20
Projekt 18: Projekt at øge fokus på de koblede hændelser	21
Grøn Transport	23
Projekt 1: Grøn mobilitet Kyst til kyst (SMaRT)	23
Projekt 2: Mobilitetsstrategien	24
Projekt 3: Intern transport i Norddjurs Kommune	25

Projekt 4: Gasdrevet transport	26
Byer og Land i Udvikling	27
Projekt 1: Robuste og energioptimerede lokalplaner	27
Projekt 2: Omstilling og energioptimering og energieffektivisering i privat boliger	28
Projekt 3: Omstilling fra olie til anden opvarmning i private boliger	29
Projekt 4: Klyngeprojekter i samarbejde med fx Danmarks grønne investeringsfond	29
Projekt 5: Green cities	30
Grøn Erhvervsvækst	32
Projekt 1: Blå Vækst omkring Grenaa Havn	32
Projekt 2: Storskala testanlæg for tang	33
Projekt 3: Aktive samarbejder med nøgleaktører	33
Projekt 4: Gasledning til Grenaa Havn	34
Projekt 5: Biogasanlæg i Grenaa	35
Projekt 6: Varmeplanlægning	35
Projekt 7: DN aftalen	36
Projekt 8: EU Covenant of Mayors (Borgmesterpagten)	37
Projekt 9: Kommunen som virksomhed og som kunde	37
Projekt 10: Strategisk energiplan for Norddjurs Kommune	38
Projekt 11: Solcelleplan	39
Projekt 12: Vindmølleplan	39
Projekt 13: Cirkulær økonomi som et forretningsområde	40
Projekt 14: Grønt Miljø Certifikat (GMC) udgave 2,0	41
Projekt 15: Potentialer i overskudsvarme i Grenaa - cirkulært varmeforbrug - afgiftsproblematikken	42
Projekt 16: Udbudsrammer med fokus på grøn energi og bæredygtighed	42
Projekt 17: Total cost of ownership	43
Projekt 18: Fokus på nye certificeringer og deres indarbejdelse	44

Afrunding	45
Reference til Erhvervspolitikken	45
Reference til Plan og Udviklingsstrategien	45
Ramme for årlig opfølgning til politisk prioritering.....	47

Total oversigt over projekter og handlinger

Projekt	Status	Økonomi	Financieret	Ressourcer/årsværk
Et Robust Norddjurs				
Projekt 1: C2C Randers Fjord	I gang	1,4 mio. (RK + NDK)	60 % støtte fra EU, NDK delen finansieret gennem klimamio.	0,2
Projekt 2: C2C Grenåens opland	I gang	8,5 mio. (SDK+NDK)	60 % støtte fra EU, NDK delen finansieret gennem klimamio.	0,5
Projekt 3: Stormflodssikring af Grenaa by	I gang	0,4 mio.	Pulje til klimaanlæg	0,3
Projekt 4: Kystbeskyttelse Anholt - anlægsfase	I gang	15 mio.	Staten støtter med 2/3 dele, Anholt med 1 mio., NDK med resten	0,06
Projekt 5: Vandløbsregulativer revideres	I gang	0,15 mio.	vandløbskontoen	0,2-0,3
Projekt 6: Vådområdeprojekter	I gang	25-65 mio.	Størstedelen er selvfinansieret af initiativtager til projektet	0,6-0,8
Projekt 7: Beredskabsplan	I gang	Beredskabet	Beredskabet	Beredskabet
Projekt 8: Projekter om regnvandshåndtering /skybrud	Løbende, følger Aqua Djurs investeringsplan jf. spildevandsplan	Jf. investeringsplan i Aqua Djurs	Aqua Djurs	Aqua Djurs, NDK har kun årsværk i selve projekterne såfremt der ønskes merværdi ud over traditionelt kloakprojekt. For tillæg til spildevandsplanen for imødekomme skybrud: 0,2-0,4
Projekt 9: Skybrudssikring Auning omkring hallen	Afventer	Aqua Djurs	Aqua Djurs	Aqua Djurs, men ønskes merværdi skal der findes midler og ressourcer i NDK afhængig af ambitionsniveau
Projekt 10: Skybrudssikring Trustrup	Afventer	Aqua Djurs	Aqua Djurs	Aqua Djurs, men ønskes merværdi skal der findes

				midler og ressourcer i NDK afhængig af ambitionsniveau
Projekt 11: Kystbeskyttelse af vores kyststrækninger	Afventer	Ingen	Ingen	Endnu ukendt, da omfanget af handlingerne endnu ikke er fuldt belyst
Projekt 12: Overvågning af det terrænnære grundvand	Afventer	Ingen	Ingen	Ingen - timerne findes gennem C2C projekt 1+2
Projekt 13: Planlægning for udpegning af vandlidende arealer	Afventer, kan evt. indarbejdelse i plan og udviklingsstrategien	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,2-0,5
Projekt 14: Administrationsgrundlag for klimasikring i planlægning og sagsbehandling	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,1
Projekt 15: Fundering og vand-geotekniske undersøgelser af arealer inden lokalplanernes gennemførelse	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,1
Projekt 16: Gjerrild Nordstrand	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,2-0,5
Projekt 17: Vandløbsnære landbrugsarealer	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,1
Projekt 18: Projekt at øge fokus på de koblede hændelser	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,2-0,5
Grøn Transport				
Projekt 1: Grøn mobilitet Kyst til kyst (SMaRT)	I gang	0,18 mio.	Mobilitetspuljen	0,3
Projekt 2: Mobilitetsstrategien	I gang	1-1,5 mio.	Mobilitetspuljen	0,9
Projekt 3: Intern transport i Norddjurs Kommune	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	Ikke vurderet
Projekt 4: Gasdrevet transport	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	Ikke vurderet
Byer og Land i Udvikling				
Projekt 1: Robuste og energioptimerede lokalplaner	I gang med mulighed for udbygning	Ingen	Ingen	0,1
Projekt 2: Omstilling og energioptimering og energieffektivisering i privat boliger	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,2-0,5
Projekt 3: Omstilling fra olie til anden opvarmning i private boliger	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,1-0,4
Projekt 4: Klyngeprojekter i samarbejde med fx Danmarks grønne investeringsfond	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,1-0,4

Projekt 5: Green cities	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,1-0,3
Grøn Erhvervsvækst				
Projekt 1: Blå Vækst omkring Grenaa Havn	I gang	Samarbejde mellem Grenaa Havn, Region Midt og NDK	0,2 mio. fra MTU + støtte fra Region Midt	0,02
Projekt 2: Storskala testanlæg for tang	I gang	15 mio. hvoraf 0,3 mio. fra NDK	Erhvervsudviklingspuljen	0,1-0,2
Projekt 3: Aktive samarbejder med nøgleaktører	I gang / løbende	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,1
Projekt 4: Gasledning til Grenaa Havn	I gang	1,5 mio.	0,75 mio. fra klimamio 2017 0,75 mio. fra erhvervsudviklingspuljen 2017	0,2-0,4
Projekt 5: Biogasanlæg i Grenaa	I gang	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,01
Projekt 6: Varmeplanlægning	I gang	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,5-0,7
Projekt 7: DN aftalen	I gang	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,06
Projekt 8: EU Covenant of Mayors (Borgmesterpagten)	I gang	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,06
Projekt 9: Kommunen som virksomhed og som kunde	I gang	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,05
Projekt 10: Strategisk energiplan for Norddjurs Kommune	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,3-0,7
Projekt 11: Solcelleplan	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,1-0,3
Projekt 12: Vindmølleplan	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,3-0,7
Projekt 13: Cirkulær økonomi som et forretningsområde	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,4-0,7
Projekt 14: Grønt Miljø Certifikat (GMC) udgave 2,0	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,2-0,4
Projekt 15: Potentialer i overskudsvarme i Grenaa - cirkulært varmeforbrug - afgiftsproblematikken	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,3-0,5
Projekt 16: Udbudsrammer med fokus på grøn energi og bæredygtighed	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,2-0,4
Projekt 17: Total cost of ownership	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,2-0,7
Projekt 18: Fokus på nye certificeringer og deres indarbejdelse	Afventer	Ikke vurderet	Ikke vurderet	0,2-0,4

Formål

I Norddjurs har vi nogle særlige forudsætninger for at understøtte både problemløsning og idéudvikling. Vi er gode til at samarbejde, vi har engagerede borgere og erhvervsdrivende, og vi har pladsen til at gennemføre nye ideer, som alle, der bor og arbejder her, måtte komme med.

Energi og klimapolitikken sætter rammen for det fremtidige samarbejde med erhvervet og borgerne om at finde de bedste løsninger for os. Politikken blev vedtaget af Kommunalbestyrelsen i august 2017.

Politikken er defineret i fem løsningsorienterede spor med fokus på det, vi har mulighed for at opnå, frem for entydigt at fokusere på de problemer, vi står over for. Sporene tager udgangspunkt i kommunens vision samt de globale og lokale dagsordner og vilkår.

Politikken sætter rammerne for de konkrete strategier, planer og handlinger, som vi sammen kan realisere for at skabe den nødvendige udvikling. Det første spor, "aktive samarbejder", definerer tilgangen til at arbejde med de øvrige fire spor. De aktive samarbejder rummer en ny tilgang til i fællesskab at løse fælles udfordringer på energi og klimaområdet.

Energi og klimapolitikken bliver til handling gennem dette dynamiske handlekatalog, hvor aktiviteter løbende opdateres, suppleres, udbygges og gennemførelser evalueres.

Handlekataloget er dynamisk, hvilket betyder det opdateres løbende. Det fremlægges politisk en gang årligt, sådan der kan foregå en politisk evaluering og prioritering, mere om dette sidst i kataloget.

FN's verdensmål, EU's og Danmarks klimamål

Norddjurs Kommunes vision og strategi

DE AKTIVE SAMARBEJDER OM:

Et robust Norddjurs

Grøn transport

Byer og land i udvikling

Grøn erhvervsvekst

Handlekatalog med konkrete tiltag

Et Robust Norddjurs

Et robust Norddjurs skal arbejde MED vandet i klimatilpasning af kommunen. Bruge vandet som et aktiv til at skabe rekreative muligheder for børn og voksne. Vi bruger naturens kræfter aktivt og kreativt. Vi gør det ved at planlægge for hele vandkredsløbet. I dag foregår planlægningen traditionelt ved at planlægge individuelt for havvand, vandløb, grundvand, regnvand og spildevand. Fremadrettet er der en kvalitet i et planlægge samlet for hele kredsløbet, sådan at koblede hændelser håndteres i god tid på en smart måde.

Igangsatte projekter	Projekt 1-7
Potentielle projekter	Projekt 8-18

Projekt 1: C2C Randers Fjord

Formål

EU projekt om Randers Fjord år 2017-2022. Randers Fjord er udpeget som et af ti særligt oversvømmelsestruet områder i Danmark, og derfor er kommunerne i samarbejde med staten forpligtet til at klimasikre området i overensstemmelse med en risikostyringsplan. Denne forpligtigelse er overført til EU. Dette projekt i 2017-2022 forløber i C2C regi i samarbejde med Region Midt. Projektet har til formål at kortlægge løsningsmuligheder for at håndtere mindre stormfloder i eksisterende pumpelag og mulighederne for en sluse ved Udbyhøj.

Effekt

Projektet søger at belyse beskyttelse af hele Randers Fjord og har derfor enorme interesser for både landbrug, beboere i området, byerne samt infrastruktur som banedanmarks forbindelse ved Randers og motorvej E45. Projektet medtager desuden betydningen for naturværdier, da dele af området er udpeget Natura 2000.

Aktive samarbejder

Projektet er et samarbejde mellem Norddjurs Kommune, Randers Kommune og Region Midt samt Kystdirektoratet med inddragelse af relevante borgergrupper/foreninger.

Ressourcer og økonomi

Projektet har en samlet økonomi på ca. 1,4 m mio. kr. med EU støtte.

Tidspunkt

Projektet forløber år 2017-2022.

Projekt 2: C2C Grenåens opland

Formål

EU projekt om Grenåens opland i år 2017-2022. Projektet har til formål at belyse hele vandbalancen i Grenåens opland, som er et område på 480 km². Området dækker både Syddjurs og Norddjurs kommuner. Projektet belyser sammenhængen mellem grundvand, vandløb, regnvand og stormflod Kattegat. Oplandet rummer flere pumpelag, som har indvirkning på vandbalancen, hvilket skal kortlægges, sådan området kan klimatilpasses fremtidens udfordringer både i by og land.

Effekt

I oplandet ligger både større byer, mindre bebyggelser og landbrugsarealer. Her er derfor store værdier på spil, som skal vægtes i forhold til den fremtidige klimasikring.

Aktive samarbejder

Projektet er et samarbejde mellem Norddjurs Kommune, Syddjurs Kommune, GEUS og Region Midt med inddragelse af relevante borgergrupper/foreninger og spildevandsselskaber.

Ressourcer og økonomi

Projektet budget er ca. 8,5 mio. kr. med EU støtte.

Tidspunkt

Projektet forløber år 2017-2022.

Projekt 3: Stormflodssikring af Grenaa by

Formål

Stormflodssikring af Grenaa er et parallelt projekt til EU projektet Grenåens opland. Der har pågået et indledende screeningsprojekt i år 2016, hvor flere løsningsmodeller blev screenet indledende. Det har ledt til at konkrete løsningsmodeller nu kan undersøges nærgående og robusthedstestes. Der vil blive undersøgt løsningen med en sluse og pumpe samt tilbageholdelse af vand i oplandet. Projektet vil være et regulært kystbeskyttelsesprojekt, og skal efterfølgende sagsbehandles jf. kystbeskyttelsesloven.

Effekt

Grenaa har værdier i erhvervsområdet på havnen, og beboelser langs vandløbet og nær kysten. Her er flere vejanlæg og broer som bliver ufarbare ved stormfloder i fremtiden. Disse værdier og byens funktion søges sikret gennem et kystbeskyttelsesprojekt.

Aktive samarbejder

Projektet ledes af Norddjurs Kommune, som søger samarbejde med Grenå Havn med fokus på Sydhavnen, samt øvrigt relevant erhverv.

Ressourcer og økonomi

Der er afsat 0,4 mio. kr. til projektet.

Tidspunkt

2018

Projekt 4: Kystbeskyttelse Anholt - anlægsfase

Formål

Der har pågået et projekt om belysning og beregning af kystbeskyttelse på Anholt. Kystbeskyttelsesprojektet er behandlet i Kystdirektoratet. Nu indledes anlægsprojektet for det konkrete kystbeskyttelsesprojekt, hvor havnen, vejen og campingpladsen beskyttes.

Effekt

En kystbeskyttelse på Anholt vil sikre byen og dens infrastruktur for fremtidige stormfloder og dermed øge øens robusthed for fremtiden klimaforandringer.

Aktive samarbejder

Projektet har adskillige samarbejdspartnere og bidragsydere til realisering af projektet.

Ressourcer og økonomi

Kystbeskyttelsen koster ca. 15. mio. kr.

Tidspunkt

Projektet forløber i 2018 og kystbeskyttelsen forventes færdig februar 2019.

Projekt 5: Vandløbsregulativer revideres

Formål

Vandløbsregulativerne er i Norddjurs Kommune under revidering. De første er politisk behandlet. Ved revidering af klimaproblematiske vandløb, som bør klimatilpasses fremtidens klimaafstrømninger, bør dette hensyn medregnes i revideringerne, både for at sikre afstrømning samt vurdering og tålegrænser for recipienten.

Effekt

Ved at medtage klimahensyn i revidering af vandløbsregulativerne forgribes kommende udfordringer og disse indarbejdes inden problemerne opstår.

Aktive samarbejder

Samarbejdet vil forløbe med inddragelsesprocessen som sker i arbejdet med revidering af vandløbsregulativer.

Ressourcer og økonomi

Sker i overensstemmelse med økonomien til vandløbsrevidering.

Tidspunkt

I 2018 blev de første 10 vandløbsregulativer behandlet politisk.

Projekt 6: Vådområdeprojekter

Formål

Der pågår flere vådområdeprojekter, som er i forskelligt stadier. På grund af vådområdernes ophæng i de statslige vandplaner er det kun i oplandet til Randers Fjord, at der kan opnås støtte til gennemførelse af vådområdeprojekter. Vådområdeprojekterne bidrager både til kvælstoftilbageholdelse og dermed mindsket udledning af drivhusgasser. Udledning af drivhusgasser opnås ved at den tørveholdige jord gøres mere fugtig og derved stoppers nedbrydningen af tørven. Endelig kan områderne tilbageholde vand i forbindelse med oversvømmelser. Funktionen med tilbageholdelse af vand afhænger af deres placering.

Effekt

Da vådområder både har miljøkvalitet og robusthed for øje og samtidig kan fungere som rekreative perler i lokalsamfundet, opnås der ved velplanlagte projekter store værdier for lokalområdet. Den tilhørende jordfordeling vil samtidig sikre lodsejerne en bedre arrondering af deres arealer og derved reducerer kørselsbehovet.

Aktive samarbejder

Projekternes gennemførelse er baseret på frivillighed og gennemføres i samarbejde med de lokale lodsejere.

Ressourcer og økonomi

Igangværende projekter og projekter i den aktuelle vandplan andrager en budgetramme på 25-65 mio. kr.

Tidspunkt

Der pågår aktuelle projekter vedtaget politisk.

Projekt 7: Beredskabsplan

Formål

Beredskabet har udarbejdet en klimaberedskabsplan. Beredskabet har ansvaret for udarbejdelse, iværksætning og opdatering af planen. Norddjurs Kommune har meldt fokusområder ind, samt hotspots med udsatte pumpestationer og elskabe. Det er Beredskabet der varetager den akutte indsats ved oversvømmelser.

Effekt

At Beredskabet har udarbejdet en samlet klimaberedskabsplan for hele deres ansvarsområde betyder, at de nu kan målrette og iværksætte koordinerede indsatser og planlægge for placering af materiel til akutberedskab. Dette forventes at resultere i bedre service for samfundet. Beredskabet har ikke til formål at sikre den enkelte borger, men samfundet i almindelighed.

Aktive samarbejder

Beredskabet arbejder selvstændigt og aftaler selv deres samarbejdsflader.

Ressourcer og økonomi

Dette er bestemt ved Beredskabet.

Tidspunkt

Det forventes at klimaberedskabsplanen vedtages i 2018.

Projekt 8: Projekter om regnvandshåndtering /skybrud

Formål

Der er i klimatilpasningsplanen og spildevandsplanen udpeget byer og bebyggede områder, hvor Aqua Djurs i samarbejde med Norddjurs Kommune skal sikre en ordentlig regnvandshåndtering i overensstemmelse med retningslinjerne fastsat i spildevandsplanen. Projekterne nævnes ikke enkeltvis, men konkretiseres efter prioritering, ønsker om byfornyelse eller anden udvikling. Der er fastsat en prioritering i spildevandsplanen som der arbejdes efter indtil andet behov udtrykkes. Visse projekter er i et stadie, hvor de er konkretiseret særskilt, projekt 9 og 10.

Det er spildevandsplanen som definerer servicekriterierne og kravene. Dette kan ændres i forhold til klimatilpasning. Det sker gennem et tillæg til spildevandsplanen.

Effekt

Sikre robust og langtidsholdbare løsninger for regnvandshåndtering. Der gøres opmærksom på at servicekrav fastsat i spildevandsplanen primært er til regnvandshændelser til et vist niveau. Servicekravene dækker ikke skybrud direkte, skybrud kan blive omfattet af servicekriterierne gennem et tillæg til spildevandsplanen.

Aktive samarbejder

Norrdjurs Kommune har et tæt samarbejde med Aqua Djurs, som er primær aktør for konkretiserende anlæg. Projekterne vil ske i samarbejde med lokalbefolkningen i det omfang hovedaktøren vurderer det hensigtsmæssigt.

Ressourcer og økonomi

Aqua Djurs har en flerårig budget- og investeringsplan, hvor deres forventede anlæg er prioriteret, primært ud fra spildevandsplanen. Denne plan håndteres og revideres af Aqua Djurs. Norrdjurs Kommune kan lægge arbejdstimer i projekterne, og ved konkretiserede projekter, kan det blive relevant med medfinansiering i projekterne for at opnå merværdi. Byer som er i pipeline, hvor der er opmærksomhed på behov for renovering og udbygning: Ålsrode, Højbjerg, Ålsø, Glatved, Homå, Albøge, Emmelev, Hemmed, Hammelev, Åstrup, Allingåbro, Fausing, Grenaa (flere delområder), Hevring, Lyngby, Lystrup, Rimsø, Tørslev. I klimatilpasningsplanen er yderligere fokus på: Bønnerup, Voldby. Ørsted har oplevet problemer ved tøbrud fra omkringliggende landbrugsarealer. Og flere kan komme til, hvis skybrudshændelser viser behov.

Tidspunkt

Løbende, jf. plan fra Aqua Djurs. Tillæg til spildevandsplan for at imødekomme klimaudfordringen, sker ved politisk bestilling og afklaring om ændrede servicekrav.

Projekt 9: Skybrudssikring Auning omkring hallen

Formål

Området omkring Sdr. Fælledvej i Auning er skybrudstruet. Området har derfor været undersøgt for løsningsmodeller i et projektsamarbejde mellem Aqua Djurs og Norrdjurs Kommune. Der var et undersøgende teknisk projekt i år 2016. Her blev der fremlagt løsningsmodeller, der kunne rummes i Aqua Djurs økonomi og have samspil med rammerne Norrdjurs Kommune rådede over. Projektet blev sat i bero i 2017.

Effekt

Projektet skal sikre hallen, huse og børnehaven mod fremtidige oversvømmelser fra skybrud. Ved skybrud og strømsvigt er der risiko for at svømmehallens pumper for grundvand og Aqua Djurs' pumpe til nedsivningsbassin sætte ud. Hvilket vil øge oversvømmelserne i Aqua Djurs rørsystem (opland) og Auning hallen.

Aktive samarbejder

Projektet er et samarbejde mellem Aqua Djurs og Norrdjurs Kommune med inddragelse af relevante borgergrupper/foreninger, skolen og Auning hallen.

Ressourcer og økonomi

Aqua Djurs har afsat budget til anlægsprojektet. Der vil være timer anvendt i Norddjurs Kommune og en medfinansiering kan blive relevant for at opnå merværdi i projektet.

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 10: Skybrudssikring Trustrup

Formål

Aqua Djurs står overfor at renovere deres ledningsnet i Trustrup. Norddjurs Kommune arbejder med udviklingsprojekter i Trustrup. Derved kan der opnås synenergier ved et samarbejde. Der er et ønske om ved renoveringen af ledningsnettet, at der opnås en merværdi, hvor regnvandshåndtering, klimaudfordringen og rekreative interesser kan bindes sammen til grønne og robuste løsninger.

Effekt

Trustrup står overfor megen udvikling. Der er meget aktivitet omkring stationen, der er potentialer i nye boligudstyknings og udvikling generelt. Aqua Djurs skal have alle disse overvejelser med i deres renoveringer, sådan at deres system kan håndtere en senere udvidelse af bebyggelse. Derfor kan renoveringen være med til at skabe vækst i byen.

Aktive samarbejder

Projektet er et samarbejde mellem Aqua Djurs og Norddjurs Kommune med inddragelse af relevante borgergrupper/foreninger, der pågår en god dialog med varmeværket.

Ressourcer og økonomi

Projektet er et Aqua Djurs projekt med mulighed for at udvide projektet for at skabe merværdi.

Tidspunkt

Indledende er det belyst hvilke muligheder som findes for et fælles projekt hvor byudvikling, kloakseparering og klimatilpasning sammentænkes.

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 11: Kystbeskyttelse af vores kyststrækninger

Formål

Kommunen overtager administration og sagsbehandling efter kystbeskyttelsesloven fra Kystdirektoratet i sommeren 2018. Hermed overtager Norddjurs Kommune sagsbehandlingen af fremsatte ønsker og forslag om klimatilpasning efter kystbeskyttelsesloven. Borgerne eller kommunen kan fremsætte ønsker og forslag om kystbeskyttelse. Derfor kan vi fremadrettet se flere lokale kystbeskyttelsesprojekter langs kysten. Et af områderne kunne være St. Sjørup strand, som er udpeget i klimatilpasningsplanen med risiko for stormflod.

Effekt

Kystbeskyttelse er med til at sikre værdier på land fra erosion og oversvømmelse fra havet.

Aktive samarbejder

I et kystbeskyttelsesprojekt skal der være enighed om projektet omfang og finansiering, da det er borgerne selv som står for finansieringen. Norddjurs Kommune vil derfor skulle indgå i aktiv dialog med ansøgere og borgergrupper afhængig af projektets størrelse og omfang.

Ressourcer og økonomi

Kommunen skal ikke afsætte midler til kystbeskyttelsesprojektet med mindre vi selv er lodsejere i et projekt. Men kommunen vil have en aktiv rolle som sagsbehandler på området.

Tidspunkt

Administrationen af loven forventes overdraget fra staten til kommunerne i sommeren 2018.

Projekt 12: Overvågning af det terrænnære grundvand

Formål

Det terrænnære grundvand skaber ved stigende nedbør en øget udfordring. Det terrænnære grundvand er endnu en ukendt faktor. Der findes ikke megen viden og forskning for dets faktiske klimafremskrevne påvirkninger på samfundet. Desuden findes ikke megen viden om klimafremskrivningen for øget terrænnært grundvands indvirkning på det dybere grundvand, hvorfra Danmark henter sit drikkevand. Region Midt har i C2C igangsat et projekt om det terrænnære grundvand, hvor Norddjurs Kommune følger projektet nøje på sidelinjen, som partner i C2C.

Effekt

En øget viden om det terrænnære grundvand vil fremadrettet medføre bedre vejledning for lodsejere, øget afhjælpning af problemerne gennem lokale projekter og øget viden om afstrømning til recipienterne fx vandløb.

Aktive samarbejder

Region Midt er aktør og projektejer og -leder. Norddjurs Kommune følger projektet gennem sit partnerskab i C2C.

Ressourcer og økonomi

Region Midt har afsat midler fra deres C2C projekt. Norddjurs Kommune følger blot projektet med timer fra C2C projekterne her i kommunen.

Tidspunkt

Projektet er påbegyndt i 2017 og løber indtil 2022 i C2C regi, men Norddjurs Kommune afventer forsat belysning af projektets potentialer for kommunen.

Projekt 13: Planlægning for udpegnings af vandlidende arealer

Formål

I forbindelse med kommuneplansarbejdet, kan der med fordel arbejdes med udpegninger af vandlidende arealer, som bør friholdes for ny bebyggelse. Dette sikrer et redskab til fremtidig planlægning af byfornyelse, udvikling og andre projekter, sådan at disse enten planlægges til at kunne klare fremtiden vand på arealerne eller at andre områder vælges til projekterne i stedet. Der vil dermed være en tydelighed for mulighederne i fremtidens planlægning i Norddjurs Kommune med øget robusthed.

Effekt

Ved aktivt at tage stilling til udfordrede områder tidligt i planlægning af projekter, ved en tydelighed i kommuneplanen, kan fremtidige projekter målrettes krav og behov.

Aktive samarbejder

Arbejdet vil primært ske internt i Norddjurs Kommune.

Ressourcer og økonomi

Arbejdet bør ske samtidig med kommuneplansarbejdet, sådan at yderligere ressourcer ikke bør allokeres til opgaven.

Tidspunkt

En stillingtagen bør ske ved forarbejdet til næste kommuneplan, hvilket vil sige i plan- og udviklingsstrategien.

Projekt 14: Administrationsgrundlag for klimasikring i planlægning og sagsbehandling

Formål

Tiltaget har sammenhæng med tiltaget om fundering og vand-geotekniske undersøgelser. Dette omhandler konkret, at der udarbejdes en administrationspraksis for indarbejdelse, vægtning og tålegrænser for vand og dets håndtering i dag og på sigt i vores planlægning. Om dette er det åbne land, sommerhusområder, erhvervsområder eller boligområder.

Effekt

Gennem en fast administrationspraksis er der åbenhed og klarhed overfor borgere og erhvervsdrivende for hvorledes Norddjurs Kommune som udgangspunkt administrerer klimatilpasning i planlægning og sagsbehandling for at sikre robuste og langtidsholdbare løsninger.

Aktive samarbejder

Dette vil give en dialog med projekthaver på enkelte projekter, hvor drøftelser og vægtninger i projektet kan ske på oplyst og ensrettet grundlag, så alle opnår samme grundlag for deres planlægning og sagsbehandling.

Ressourcer og økonomi

Dette vil kræve ressourcer i kommunen ved udarbejdelse af administrationsgrundlaget, men vil i højere grad sikre den fremtidige håndtering af klimaudfordring i byudvikling.

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 15: Fundering og geotekniske undersøgelser af kommende lokalplansområder

Formål

I dag udarbejdes lokalplaner for boliger og erhverv uden forudgående undersøgelse af undergrunden. Grunde sælges til erhverv og private med formål om bebyggelse, det er dog ikke undersøgt forinden om arealerne kan bære den tiltænkte bebyggelse. Sådanne undersøgelser laves i dag først efter den enkelte har erhvervet grundet og påbegynder byggemodning. For at sikre en sammenhængende lokalplan, hvor det er undersøgt hvordan bygninger funderes og fremtidens vand samt nedsivning af regnvand kan gennemføres på grunden og hele lokalplansarealet. Dette sikre en robust og oplyst planlægning for fremtidens byggeri og er med til at understøtte et robust fremtidigt erhverv fremadrettet.

Effekt

Fremtidige lokalplanarealer vil være tilrettelagt med rette hensyn til fundering, klimatilpasning og regnvandshåndtering. Byggeriet vil derved opnå klimarobusthed og være fremtidssikret på et oplyst grundlag.

Aktive samarbejder

Dette skal ske gennem en administrationspraksis som danner grundlag for den efterfølgende dialog og samarbejde med lodsejer af arealet, som skal lokalplanlægges.

Ressourcer og økonomi

Den enkelte undersøgelse af det konkrete område påhviler lodsejer. Der kan ikke fastsættes en økonomi på dette, da det afhænger af det enkeltes indhentning af konkret tilbud.

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 16: Gjerrild Nordstrand

Formål

Området er påvirket ved udløb af vandløb til Kattegat. Området er lavtliggende og der er risiko for oversvømmelse fra vandløbet, når vandet stuves op af spærringer på vandløbet inden det når sit udløb i Kattegat. Området er som flere andre kystnære bebyggelser sommerhusområde. Her kan det for ejere af husene være vanskeligt at tage sine forbehold for varsler om oversvømmelser, da ejerne ikke har deres dagligdag i sommerhusene.

Derved kan ødelæggelser ved oversvømmelser være mere udbredt, da intet akut beredskab foretages. Ved at understøtte klimasikring af sommerhusområder, vil trygheden øges. Det kan derfor være relevant at understøtte lokale klimatilpasningsprojekter.

Effekt

På baggrund af en sådan analyse kan der tages stilling til, om der eksisterer tiltag, hvor gevinsterne står mål med omkostningerne.

Aktive samarbejder

Projektet skal primært pågå som forundersøgelser i overensstemmelse med vandløbsloven og vandrammedirektiver for systemet. Herefter kan der være en dialog med berørte lodsejere og grundejerforeninger.

Ressourcer og økonomi

Der kan fastsættes en konkret vurdering af ressourcer og økonomi, hvis dette prioriteres politisk.

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 17: Vandløbsnære landbrugsarealer

Formål

Landbrugsarealer der ligger i forbindelse eller tæt forbindelse med vandløb bliver med tiden påvirket af stigende vandafstrømninger i vandløbene og stigende grundvandsstand. Dette er arealer, hvor drænene enten mangler vedligehold, udbygning eller kapacitet ved recipienten. Ved stigende grundvandsstand vil drænene være opfyldt meget af tiden og derved ikke fungere som bortledning af vand efter hensigterne.

Effekt

Landbrugsarealerne kan i fremtiden skulle vurderes for deres egnethed for dyrkning, da mange våde arealer kom under plov da landbruget indførte drænsystemer. Nu hvor de traditionelle dræns funktion presses kommer landbruget til at vurdere disse arealers egnethed endnu engang; vurdere hvorvidt drænsystemerne kan modificeres eller udbygges, eller om de bør opgives.

Aktive samarbejder

Disse vurderinger har baggrund i omkostningsvurderinger af det enkelte arealer, det driftsomkostninger kontra dets udbytteindtægt. Vurderingerne sker derved automatisk over tid ved landbrugsrådgiverne og landbrugerne. Der kan pågå en tid, hvor arealerne beholdes i drift længere end det er rentabelt, grundet traditionen og historien indenfor landbrugsfaget.

Ressourcer og økonomi

Norddjurs Kommune har ikke en egentlig rolle i disse vurderinger, da kommunen alene er vandløbsmyndighed. Men kommunen kan indgå samarbejde med landbrugsrådgivningen om håndtering af fremtidens klimaudfordringer med øgede vandmasser.

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 18: Projekt at øge fokus på de koblede hændelser

Formål

Meget af vores oversvømmelsesudpegninger fokusere på særskilte fokusområder, fx vandløb, havvand, spildevand, regnvand. Men ingen kortlægning eller udpegning har fokus på koblede hændelser. Hvordan stormflod og øget vandløbsafstrømning som koblet hændelse forværre oversvømmelsesudbredelsen. Især grundvandet er en ukendt faktor i øgede vandmængder. Desuden skal der klarlægges tålegrænser, hvor meget vand vi kan tåle i vores gader og hvor længe. Da en lille tålegrænse øger anlægs- og driftsomkostninger. Klarlæggelsen vil bestå i dels en fastlæggelse af anbefalede tålegrænser af administrationen, som ville skulle politisk behandles og vedtages. Samt et samarbejde med ekstern bistand om vurdering af risiko for oversvømmelser ved koblede hændelser.

Effekt

Når der klimatilpasses vil det øge robustheden, om der anvendes et øget fokus på konkrete og realistisk klimafremskrevne koblede hændelser. I dag anvendes standarder for risikoberegning, men ikke egentlig koblede hændelser.

Aktive samarbejder

Hvordan robustheden øges ved synliggørelse og fokus på koblede hændelser bør afklares nærmere.

Ressourcer og økonomi

Dette bør afklares nærmere, ved aktualitet.

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Grøn Transport

Vi skal sikre en god og robust mobilitet ved at udbygge den grønne kollektive transport, sådan at denne er optimalt dækkende i samspil med lokale initiativer. Lokalområderne er meget forskellige, og transporten bør afspejle denne forskellighed.

Der arbejdes målrettet på at udvikle transporten i Norddjurs Kommune, og dette arbejde skal fortsættes og understøttes.

Samtidig skal kommunen fortsætte sit fokus på at have grøn transport i driften af kommunen, kommunens egne køretøjer og måder at arbejde på tværs af kommune-huse har potentialer for at mindske CO₂ udledningen fra transport i kommunen.

Igangsatte projekter	Projekt 1-2
Potentielle projekter	Projekt 3-4

Projekt 1: Grøn mobilitet Kyst til kyst (SMaRT)

Formål

Projekt, Grøn mobilitet Kyst til kyst (SMaRT) er opstået på baggrund af Stena Lines opgradering af færgefarten mellem Danmark og Sverige via Grenaa Havn. Formålet vil på sigt være at opbygge de omkringliggende mobilitets- og turismestrukturer, således at vi matcher de fremtidige behov blandt turister og borgere. Projektet fokuserer på hvordan turisme kan udvikles, sådan at turister fremadrettet kan rejse uden bil, og derved rejse på mere bæredygtige måder med veltilrettelagt mobilitet. Projektet har som formål dels at indgå partnerskab med svenske kommuner og dels at afdække eksisterende datagrundlag samt at afdække analysebehov for mobilitet der kobler by og land sammen i et transeuropæisk perspektiv. Projektet skal munde ud i en egentlig projektansøgning.

Effekt

Projekt, Grøn mobilitet Kyst til kyst (SMaRT) har som hovedformål at søge et analyseprojekt under EU's transportprogram. Som derefter kan resultere i nye spændende måder for færgetransport tværs landgrænsen.

Aktive samarbejder

Projektet har tre hovedpartnere, Norddjurs Kommune, Varberg Kommune og Skaraborg Kommunalforbund. Derudover skal der indgås partnerskaber med aktører omkring disse hovedpartnere.

For nuværende er følgende identificeret omkring Norddjurs:

Syddjurs Kommune, Aarhus Kommune, Business Region Aarhus, Region Midtjylland, MidtTrafik, AAU/AU, Dansk Kyst Og Naturturisme, Visit Aarhus, Destination Djursland, Kattegatcentret, Mols Bjerger- Naturpark Randers Fjord, Kyst og Fjord Centret, Grenaa Havn og Stena Line.

Ressourcer og økonomi.

Det er godkendt i kommunalbestyrelsen at der anvendes 0,18 mio. kr. til projektet, kaldet "Grøn mobilitet fra kyst til kyst" i mobilitetspuljen.

Tidspunkt

Projektet er igangsat med sin for-projekt status, hvor der skal indsende projektansøgning september 2019 til behandling efteråret 2019.

Projekt 2: Mobilitetsstrategien

Formål

Sikre en fornuftig mobilitet for alle borgere i Norddjurs Kommune med god adgang mellem de omkringliggende byer og knudepunkter. Strategien er bygget op at flere delprojekter, som prioriteres fra mobilitetspuljen. Projektet arbejder på tværs af kollektive og individuelle løsninger.

Effekt

Ved en gennemtænkt og robust mobilitetsplan, der sikrer sammenhængskraft på Djursland og med vigtige byer som Randers og Århus, vil mulighederne være åbnet for at flytte persontransporten fra individuel transport i egen bil over til transportformer og mobilitetsløsninger der er mere energieffektive. Dette skaber en mere grøn transport på Djursland. Samtidig sikre en robust mobilitetsplan at familier muligvis kan nøjes med en bil eller slet ingen bil afhængig af deres behov.

Aktive samarbejder

Samarbejdspartnerne strækker sig fra offentlige udbydere af offentlig transport, som fx letbanen og Midt Trafik, over til mindre lokale selskaber og taxaselskaber, samkørselsordninger, delebiler især hvis disse kører på el eller lignende, udvikling af byrumsdesign samt elektroniske platforme for koordinering af mobilitet.

Ressourcer og økonomi.

Der er afsat 1. mio. kr. i budgetår og overslagsår til implementering af mobilitetsstrategien gennem konkrete projekter. Hertil er der afsat 0,5 mio. kr. i budgetår og overslagsår til supplerende projekter til letbanen.

Tidspunkt

Projekterne har løbende fremdrift som fremlægges til politisk orientering.

Projekt 3: Intern transport i Norddjurs Kommune

Formål

Norddjurs Kommune har administrations bygninger og rådhus i 3 byer i kommunen. Dette er byer placeret bredt over kommunen, som betyder at intern transport mellem administrationsbygninger er af væsentlig betydning ved fremmøde til interne møder. Denne post fremlægges sammen med den øvrige tjenestekørsel i den årlige DN opgørelse. Det kan derfor være væsentligt at undersøge hvorvidt og hvordan den interne transport kan begrænses eller effektiviseres. Et sådant tiltag har flere fordele, både at udledningen af CO₂ reduceres, udbetalingen af kørselsgodtgørelse reduceres samt timer brugt på landvejen reduceres, hvilket betyder mere effektive arbejdstimer for den enkelte medarbejder. En måde at afholde møder uden personligt fremmøde kan være videomøder via skype eller lign. Sådanne faciliteter er opsat i flere mødelokaler i dag. En anden mulighed kunne være ”tvungen” brug af elbiler ved intern kørsel. Der arbejdes på at de næste elbiler i Allingåbro skal være langrækkevidde elbiler, som gør at flere kan bruge dem over hele dagen, fremfor de skal lades op mellem hver tur.

Effekt

Ved at reducere den interne kørsel ved at afholde flere interaktive møder udledes der mindre CO₂ fra den interne transport.

Aktive samarbejder

Dette handler om omstilling af vante arbejdsgange, hvilket kræver en forandringsproces i hele organisationen, samt nogle frontrunners og initiativtagere og motivatører for omstillingen af mødeafholdelse.

Ressourcer og økonomi.

Ikke vurderet

Tidspunkt

Faciliteterne for videomøder er opsat, IT mangler dog vejledninger og superbrugere i de enkelte administrationsbygninger. Kontrakt med nuværende elbiler udløber 2018. Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 4: Gasdrevet transport

Formål

Mulighederne og potentialerne for gasdrevet tung transport bør undersøges som sammenkædet projekt til et eventuelt biogasanlæg i Grenaa eller en naturgasledning i Grenaa, se Grøn Erhvervsveksts projekt 4. Ved at anvende gas i transportsektoren opnås der mere bæredygtig brændsler i den tunge transport. Det bør samtidig undersøges hvorvidt gas kan anvendes smart i landbruget.

Effekt

Grenaa Havn modtager dagligt mange lastbiler til læsse og losse, såfremt denne transport kunne konverteres til gastransport mindskes udledningen betragteligt.

Aktive samarbejder

Partnere i sådant et undersøgende projekt vil blandt andet indbefatte Grenaa Havn, biogasanlægget, HMN, landbrugsrådgivningen m.fl. der vil om det findes relevant blive lavet en mere omfattende interessentanalyse.

Ressourcer og økonomi.

Et sådant projekt er endnu ikke analyseret for omkostninger og ressourcebehov, som vil afhænge af ambitionsniveau og interessen for projektet for erhvervsdrivende.

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Byer og Land i Udvikling

Vi har borgere både i og udenfor byer og landsbyer. Der skal understøttes de bedste rammer for grøn, bæredygtig og klimatilpassede boliger, om disse så er eksisterende eller nyetableringer. Norddjurs Kommune bliver således en kommune med mange muligheder for at leve netop den drøm, som den enkelte besidder - her er plads til alle typer, om det er den som ønsker at bo i det total moderne bæredygtige og klimatilpassede boligområde eller om drømmen er at bo på landet og være selvforsynende med grøn energi. Der kan her være en værdi i samarbejder med lokale entreprenører, banker og virksomheder, som alle kan hjælpe med at understøtte denne omstilling.

Igangsatte projekter	Projekt 1
Potentielle projekter	Projekt 2-5

Projekt 1: Robuste og energioptimerede lokalplaner

Formål

Ved at udarbejde veltilrettelagte lokalplaner, hvor både vandhåndtering og energiforsyning er medtænkt fra starten, sikres det, at byggeri i Norddjurs Kommune er fremtidssikret. Om dette så gælder fremtidens oversvømmelser, spildevandshåndteringen eller optimale løsninger for energiforsyning eller selvforsyning af områderne. Uanset om lokalområderne er tilknyttet det ordinære tilbud, eller om området er i egen balance og selvforsynende kan det være relevant med robust samarbejder med bl.a. lokale varmeværker.

Effekt

Ved gennemtænkte lokalplaner betyder det samtidig en individuel vurdering om den enkelte lokalplans potentialer og muligheder. Der udbydes derved differentieret tilbud, så alle behov og ønsker kan favnes.

Aktive samarbejder

Primære samarbejdspartnere vil være Aqua Djurs ift. spildevand og regnvand. Og det lokale varmeværk ift. varmforsyning.

Ressourcer og økonomi.

Arbejdet har hidtil fungeret med almindelig screening af planer, men robustheden af lokalplanerne kan udbygges ved at styrke arbejds måde sammen med afklaring af vægtning af hensyn, der skal træffes i sådanne lokalplaner.

Tidspunkt

Kvaliteten kan udbygges såfremt dette prioriteres politisk.

Projekt 2: Omstilling og energioptimering og energieffektivisering i privat boliger

Formål

Det er vanskeligt for kommunen at fremme private boligers omstilling til grønne varmeløsninger. Teknisk er det således relativt let at omstille private boliger, men udfordringen ligger i omkostningerne og kendskabet til de alternative muligheder. Ofte er privates initiativer påvirket af statslige initiativer, som fx støtteordninger mm. Kommunen bør derfor indgå partnerskab med lokale entreprenører. Det er ofte denne gruppe, som har dialogen og rådgivningen af borgeren forinden et projekt igangsættes. Ved partnerskab med lokale entreprenører kan kommunen være med til at understøtte og facilitere en grøn omstilling gennem informationsmateriale og lign. Dette kan bl.a. ske ved et øget fokus på totalomkostningerne ved et tiltag og tilbagebetalingstiden, frem for udelukkende at fokusere på etableringsomkostningerne. Hvorvidt dette vil resultere i et behov for øget dialog med lokale banker er endnu uvist. Men det er tydeligt, at bankerne kan være en begrænsende faktor i omstilling af boliger i Norddjurs. Det kan overvejes om pilotprojekter er relevant. En anden relevant partner i sådanne projekter kan være varmeværkerne.

Effekt

Ved at indgå partnerskaber, understøttes både det lokale erhverv, men er samtidig til optimal gavn for borgeren, som modtager velfunderet og grundig vejledning om sit kommende projekt. Boligerne i Norddjurs opnår derved en bedre klimastatus og bliver både bedre boliger, men også mere salgbare.

Aktive samarbejder

Der skal indgås brede partnerskaber med mange typer håndværkere, samt evt. en bank, sådan totaløkonomier kan gennemregnes og eventuelle hyppige udfordringer kan imødekommes.

Ressourcer og økonomi.

Et sådant projekt er endnu ikke økonomiseret eller ressourcekortlagt.

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 3: Omstilling fra olie til anden opvarmning i private boliger

Formål

Med ny lovgivning indsnævres mulighederne for olieopvarmede private boliger. Med denne er en omstilling nødvendig og mange private skal igennem de samme overvejelser og beregninger. For at understøtte denne omstilling kan der tages flere sammenhængende initiativer. Der kan i byer med stor tæthed af private olietanke igangsættes klyngeprojekter, hvor hele byen opnår et fællesskab omkring omstillingen, som derved både kan ske på den enkelte ejendom eller i større fællesskaber. Ved begge modeller opnår den enkelte formentlig en mere fordelagtig løsning og pris, da fællesskabet har en større forhandlingskraft ved indkøb og installering af nyt. Ydermere kan der indgås samarbejder med lokale varmeværker, hvordan de kan understøtte en omstilling gennem fx aftaler om varmepumper og lign.

Effekt

Ved fællesskaber opnås en større sammenhængskraft og byer udvikles. Fællesskabet sikrer en større omstilling og at flere har overskud til at gennemføre forandringen.

Aktive samarbejder

Samarbejder med lokalsamfund og varmeværker kan bidrage til en mere robust og omfattende omstilling.

Ressourcer og økonomi.

Endnu ikke kortlagt

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 4: Klyngeprojekter i samarbejde med fx Danmarks grønne investeringsfond

Formål

Klyngeprojekter er en solid arbejdsform til at udvikle lokalsamfund i samspil, sådan at deres ønsker skabes i samspil med kommunale ønsker og visioner. Der pågår allerede et klyngeprojekt i Norddjurs Kommune. Sådanne klyngeprojekter kan evt. ligesom andre energiprojekter søge om midler

fra Danmarks grønne investeringsfond, som støtter projekter der bidrager til energibesparelser, vedvarende energi og ressourceeffektivisering. Projekterne bedømmes ud fra kriterier om grøn effekt, sund økonomi og skalérbarhed.

Effekt

Ved at skabe projekter i samspil med lokalområderne opnås projekter med stor lokal værdi og glæde for det enkelte lokalområde. Projekterne bliver målrettet de enkeltes behov og afstemt lokalt.

Aktive samarbejder

Samarbejder med lokalsamfund og lokale entreprenører og projektmagere.

Ressourcer og økonomi.

Endnu ikke kortlagt

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 5: Green cities

Formål

EU udpeger årligt Green cities (af en vis størrelse), her har de tidligere inviteret Norddjurs til at spille ind, da de kan se her er gode odds for at blive udpeget som Green city. Det vil kræve at Norddjurs Kommune afklare med hvilket fokus der skrives en ansøgning til EU.

Effekt

Vil skabe fokus på Norddjurs og Danmark i Europa og vil afføde stor interesse, samt gode muligheder for opfølgende tiltag med EU midler i samarbejde med CDEU.

Aktive samarbejder

Samarbejder med EU og CDEU

Ressourcer og økonomi.

Endnu ikke kortlagt

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Grøn Erhvervsvækst

Der er meget værdi og vækst at bibringe private virksomheder, forbrugere og samfundet ved at påbegynde en aktiv indsats for at understøtte grøn og bæredygtig omstilling. Der er vækstpotentiale ved forretningsudvikling på energioptimering og omstilling samt bevidsthed om genanvendelse og cirkulær økonomi. Kommunen kan understøtte private virksomheder både gennem proaktiv dialog om lovgivende rammer og procedure, samt understøtte nye samarbejder og vækstpotentialer.

Igangsatte projekter	Projekt 1-9
Potentielle projekter	Projekt 10-18

Projekt 1: Blå Vækst omkring Grenaa Havn

Formål

Projektet er et samarbejde mellem Norddjurs Kommune og Grenaa Havn. Projektet har til formål at belyse erhvervmæssig udvikling af havneområdet, Sydhavnen. I og med at havneområdet skal udvikles, vil det med fordel kunne samtænkes med stormflodssikring af Grenaa by (projekt 3 under Robust Norddjurs).

Effekt

En implementering og gentænkning af sydhavnen vil være med til at fremme ny erhvervsniches og udvikle den blå og havnenære vækst.

Aktive samarbejder

Grenaa Havn og Region Midt er en aktiv samarbejdspartner sammen med Norddjurs Kommune.

Ressourcer og økonomi.

Der er ansat en projektmedarbejder på Grenaa Havn, mens ledelsen af projektet ligger ved Norddjurs Kommune. Projektet støttes af Region Midt

Tidspunkt

Projektet har forløber i 2018 og kan derfor med fordel samordnes stormflodssikring Grenaa, som har samme tidsramme.

Projekt 2: Storskala testanlæg for tang

Formål

Projektet er storskala testanlæg for tangproduktion i et tripplehelix samarbejde. Der testes for miljøpåvirkninger og udarbejde forretningscases for nye erhvervs muligheder. Det undersøges hvor tang kan anvendes som ressource i produktion og høst.

Effekt

Det forventes at tang kan være med til at omstilling mod nye produkter og markeder for tang med lokale arbejdspladser til følge.

Aktive samarbejder

Lokalvirksomheder er koblet på projektet. Men det drives primært af Aarhus Universitet, Algecenter Denmark og Kattegatcenteret. Norddjurs Kommune er inviteret med i partnerskabet, men behøver at frigive nye ressourcer om deltagelsen skal sikres fremadrettet.

Ressourcer og økonomi.

Projektet er på 15 mio. kr. og Norddjurs Kommune har deltaget med bevilling på 0,3 mio. kr. men disse udløber i år, fastsættes en ny pulje for ressourcer til deltagelsen i projektet, må Norddjurs Kommune udgå af partnerskabet grundet manglende ressourcer

Tidspunkt

Projektet har forløbet siden 2016 og fortsætter uanfægtet om Norddjurs Kommune træder ud af partnerskabet med udgangen af 2018. Projektet er forankret i handlekataloget for erhvervspolitikken.

Projekt 3: Aktive samarbejder med nøgleaktører

Formål

Ved at fokus på aktivt samarbejde og dialog med nøgleaktører i Norddjurs Kommune, kan kommunen understøtte positiv udvikling og være med på forkant. Sådanne samarbejder kunne bl.a. være med: erhvervsforeninger og lokale entreprenører, Grenaa Havn, Aqua Djurs og Reno Djurs. Men også CDEU, som kan hjælpe med at understøtte kommende projekter.

Effekt

Ved en løbende og aktiv dialog kan kommunen understøtte og have en vejledende rolle frem for udelukkende at have virke som myndighed ved de endelige ansøgninger. Flere benspænd kan dermed imødekommes og vi kan arbejde på forkant for en positiv erhvervsudvikling i stærke samarbejder.

Aktive samarbejder

Samarbejder med Grenaa Havn, Aqua Djurs, Reno Djurs, CDEU m.fl. på flere niveauer. Hvilket betyder samarbejde og dialog er vigtig på direktør og chef niveau, men lige så vigtig på almindelig medarbejder niveau, da idegenerering og samarbejder sker i alle lag.

Ressourcer og økonomi.

Ikke kortlagt

Tidspunkt

Løbende, men med mulighed for udbygning og systematisering

Projekt 4: Gasledning til Grenaa Havn

Formål

Projektet har til formål at afdække muligheder og behov for etablering af en naturgasledning fra Randers til Grenaa, som senere kan indgå i biogasledningsnettet, når naturgas udsluses. Hvis det nationale gasselskab HMN skulle etablere en gasledning, skal der være afsætning og en grundigt forretningsområde i Grenaa, således ledningen bliver rentabel. Denne undersøgelse og dialog pågår. Såfremt gasledningen bliver en realitet kan det understøtte Grøn Transports projekt 4.

Effekt

En gasledning kan bidrage med en ny energiform i Grenaa til produktionen. Den kan potentielt erstattet anden sort energiform, fx kul. Der vil derfor være en positiv udvikling i energiformer, som især slår igennem, når naturgas erstattes af biogas i fremtiden.

Aktive samarbejder

HMN og lokale virksomheder i Grenaa.

Ressourcer og økonomi.

1,5 mio. hvoraf 50/50 er finansieret af hhv. erhvervsudviklingspuljen og klimamio. i budget 2017.

Tidspunkt

Projektet startet i 2017 og pågår.

Projekt 5: Biogasanlæg i Grenaa

Formål

Der har pågået sagsbehandling for godkendelse af etablering af et biogasanlæg i Grenaa. Et biogasanlæg i Grenaa kan bidrage til udvikling af bæredygtige energiformer. Og kan indgå samarbejder og aftage materiale fra flere i oplandet. Samt aflevere energi til industri og borgere i Grenaa. På sigt kan biogasanlægget aflevere gas til et eventuelt gas-ledningsnet.

Effekt

Biogasanlægget bidrager med bæredygtige energiformer og mindsker således den lokale CO₂ udledning.

Aktive samarbejder

Initiativtagere til Biogasanlægget har ansvaret for samarbejder.

Ressourcer og økonomi.

Ikke kendt

Tidspunkt

Tilladelserne forligger, og initiativet er nu hos initiativtager/ansøger.

Projekt 6: Varmeplanlægning

Formål

Der pågår varmeplanlægning i kommunen, hvor varmekærerne behandles for omstilling. Grenaa, Trustrup-Lyngby, Vivild og Auning er enten færdigbehandlet eller undervejs. Værkerne bliver omstillet til fornybar og/eller vedvarende energiformer.

Effekt

Ved omstilling af varmekærerne opnås der en stort skridt i den rigtige retning for bæredygtig omstilling af varmeforsyningen i Norddjurs Kommune.

Aktive samarbejder

Varmesagerne forløber i samarbejde med det enkelte varmekær.

Ressourcer og økonomi.

Her sidder en person med disse varmesager i kommunen som sagsbehandler

Tidspunkt

Løbende sagsbehandling

Projekt 7: DN aftalen

Formål

DN-aftalen har forløbet 2011 til 2017 og står overfor politiske behandling for genunderskrivelse. DN-aftalen indeholder synliggørelse af tiltag og deres effekt for at reducere CO₂ udledningen i Norddjurs Kommune. Aftalen rummer udelukkende Norddjurs Kommunes ejendom, samt Reno Djurs og Aqua Djurs, som er aktieselskaber delvist ejet af kommunen.

Effekt

Ved at overvåge effekter af tiltag kan der sættes og evalueres på energiforbedrende tiltag og efterfølgende tiltag kan målrettes områder, hvor der politisk ønskes resultater.

Aktive samarbejder

Dette er et aktivt samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening (DN)

Ressourcer og økonomi.

Bliver håndteret gennem klimaanlægget.

Tidspunkt

Afreporteringen sker årligt.

Projekt 8: EU Covenant of Mayors (Borgmesterpagten)

Formål

EU Borgmesterpagten har til formål at synliggøre bæredygtige omstillinger og deres effekter på mindsket CO₂ udledning. Borgmesterpagten ser på hele Norddjurs Kommune og derfor medregnes både kommunens ejendom, men også virksomheder, borgernes omstilling og transportsektoren. Opgørelsen er derfor meget bred, men opgørelsen har nedslagspunkter hvor fremdrift og resultater er mere relevant at synliggøre end andre, fx har vi øget fokus på effekterne af de konkrete tiltag der gennemføres, sådan at det tydeliggøres om denne har været tilfredsstillende og eventuelt skal gentages andre relevante steder. Aftalen står til politisk beslutning om denne skal genunderskrives

Effekt

Ved synlighed på reduktion af CO₂ ses bæredygtighed og bedre miljø i samspil med investeringer og omstilling af energiformer.

Aktive samarbejder

Samarbejde med EU

Ressourcer og økonomi.

Arbejdet foretages indenfor klimaanlægget.

Tidspunkt

Der afreporteres til EU hvert andet år.

Projekt 9: Kommunen som virksomhed og som kunde

Formål

Norrdjurs Kommune giver lokale virksomheder redskaber til i fællesskab at kunne byde på udbudte opgaver i Norrdjurs Kommune og øvrige offentlige institutioner.

Effekt

Dette understøtte lokale virksomheder, ved at kommunen understøtter anvendelse af lokal arbejdskraft skaber den også vækst til eget område.

Aktive samarbejder

Der pågår en tæt dialog mellem kommune og virksomheder om eksisterende og kommende opgaver

Ressourcer og økonomi

Dette pågår som en del af kommunens erhvervsservice og kommunens anvendelse af lokale virksomheders mange kompetencer

Tidspunkt

Der afholde konkret dialogmøder i år 2018 med lokale virksomheder. Projektet er forankret i handlekataloget for erhvervspolitikken.

Projekt 10: Strategisk energiplan for Norrdjurs Kommune

Formål

En strategisk energi for Norrdjurs Kommune skal favne den kommende vision og tiltag på energiområdet. Den er bredt favnene og omfatter eksisterende tiltag og kommende tiltag. Planen vil komme omkring energiressourcen i kommunen, hos private og hos erhvervet. Den vil omfatte vindmøller og solceller som led i den vedvarende energiforsyning. Samt se på mulighederne for omstilling til fornybare energityper. Planen vil desuden skulle tage stilling til FN's verdensmål og understøttelsen af cirkulær økonomi.

Effekt

Planen har til formål at sikre en målrettet og fastsat kurs for fremtiden energiforbrug og ressource i kommunen

Aktive samarbejder

Her vil være behov for et bredt samarbejde, hvilket vil blive belyst yderligere i interessentanalysen ved projektstart

Ressourcer og økonomi.

Endnu ikke kortlagt

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 11: Solcelleplan

Formål

Det kan være relevant at angive plads til etablering af solceller i kommunen, arealer hertil vil skulle indarbejdes i en kommende kommuneplan. I tillæg til solcelleplanen skal der udarbejdes et kompatibelt administrationsgrundlag.

Effekt

Administrationsgrundlaget skal beskrive under hvilke rammer og vilkår det muligt at investere i vedvarende energi i kommunen.

Aktive samarbejder

Samarbejder med lokalsamfund og projektmagere.

Ressourcer og økonomi.

Endnu ikke kortlagt

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 12: Vindmølleplan

Formål

Med en solid vindmølleplan, hvor udpegninger for opstilling og nedtagning/erstatning af gamle møller er muligt. Det skal være tydeligt efter hvilke rammer og vilkår der kan opstilles vindmøller i kommunen. Ydermere skal det være tydeligt hvordan investorerne har dialog med lokalbefolkningen sådan at konflikter imødekommes frem for optrapning. En vindmølleplan forankres som en del af kommuneplanen.

Effekt

Det bliver herved tydeligt hvor og efter hvilke vilkår det er muligt at investere i vindmøller i Norddjurs Kommune

Aktive samarbejder

Samarbejder med lokalsamfund og lokale entreprenører og projektmagere.

Ressourcer og økonomi.

Endnu ikke kortlagt

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 13: Cirkulær økonomi som et forretningsområde

Formål

Cirkulær økonomi vinder indpas i Danmark i disse år. Ordene dækker over flere ting og har en bred forståelse. Men det handler om optimering og genbrug, se på ressourcerne bæredygtigt og se deres fulde potentialer. Affald er en ressource, det har vi alle hørt efterhånden. Men mulighederne er uendelige. Som kommune kan vi understøtte erhvervsudviklingen og optimeringen ved at tænke hele cykler - vi kan være med til at sikre udvikling af erhvervet i Norddjurs, samt sikre at de virksomheder som allerede er på forkant forbliver på forkant. Reno Djurs står overfor revidering af deres affaldsplan.

Effekt

Cirkulær økonomi har effekter lokalt og globalt og sikre et bedre miljø, men også en mere solid økonomi for erhvervet. Vi skal understøtte smarttænkning

Aktive samarbejder

Samarbejde med lokale virksomheder ved at have et solidt hold i kommunen, som har understøtte udvikling af fagligheden

Ressourcer og økonomi.

Endnu ikke kortlagt

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 14: Grønt Miljø Certifikat (GMC) udgave 2,0

Formål

GMC findes allerede i Norddjurs Kommune, men den kunne trænge til genopfriskning af programmet. En nytænkning. Der skal skabes udvikling i erhvervet gennem samarbejder. Under GMC kan der kobles de eksisterende fokusområder på miljøområdet, men hertil kan der udbygges med energiomstilling og optimering, cirkulær økonomi, klimarobusthed mm. Det kan også være nye byggestandarder i byggesagsbehandling.

Effekt

Ved et øget fokus på dialogen i GMC og nyttevirksomheden kan den gode dialog med eksisterende og kommende virksomheder udbygges og robustheden øges.

Aktive samarbejder

Samarbejder med eksisterende GMC virksomheder om udvikling, samt inddragelse af potentielle virksomheder. Samt der skal ske en øget markedsføring og oplysning om vores GMC virksomheder.

Ressourcer og økonomi.

Endnu ikke kortlagt

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 15: Potentialer i overskudsvarme i Grenaa - cirkulært varmeforbrug - afgiftsproblematikken

Formål

I dag er dele af overskudsvarmen i industrien afgiftsbelagt, hvilket begrænser muligheden for anvendes overskudsvarme cirkulært. Dette bør undersøges nærmere og mulighederne kan med fordel fremlægges erhvervet i den positiv dialog, hvorved ideer og tanker og fremtidige samarbejder kan udvikles. Der findes eksempler på gode samarbejder om overskudsvarme både ved DAKA i Hedensted, Apple i Viborg og Portland i Aalborg.

Effekt

Ved at anvende overskudsvarme udnyttes ressourcen til fulde, frem for at varmen sendes ud til ingenting. Derved mindskes ressourcebehovet også til brændsler og økonomien i varmen bliver bedre.

Aktive samarbejder

Samarbejder med lokale virksomheder og energiaktører i Grenaa

Ressourcer og økonomi.

Endnu ikke kortlagt

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 16: Udbudsrammer med fokus på grøn energi og bæredygtighed

Formål

Ved at sætte udbudskriterier for grønne valg og bæredygtighed på kommunens udbud. Det kan fx være at have kriterier for bedste energioptimering, bestemte energimærkninger, vægtning af grønne valg ift. udgiftsposten.

Effekt

Ved aktivt at tydeliggøre grønne prioriteringer i udbudsmateriale fra Norddjurs Kommune, sætter kommunen kursen for de grønne valg og skaber rammerne for et vækstpotentiale i kommunen for en ny erhvervsgren, som kommunen endnu ikke har fuldt udbygget. Grønne virksomheder som bygger på principper af ansvarlighed og bæredygtighed søger mod ansvarlige kommuner, der tager ansvar og skaber rammerne for deres erhverv.

Aktive samarbejder

At ændre udbudsrammerne er en intern beslutning i kommunen, som vil sætte kursen for de efterfølgende udbud fra kommunen.

Ressourcer og økonomi

Det vil kræve en forventningsafstemning og mindre ressourcebehov at gennemføre en analyse af et passende niveau og vægtning af udbudsramme-kravet til grønne valg.

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 17: Total cost of ownership

Formål

Ved at begynde at se på nybyggeris total cost of ownership, vil der kunne vælges de rigtige og bedste løsninger for nybyggeri fortaget af kommunen selv, både når det kommer til faktiske øjeblikkelige udgifter, men også den efterfølgende drift af bygningerne. Derved at kommunen træffe valg på et fuldt belyst grundlag, som passer bedst til den fremtidige økonomi og ønsker for kommunen.

Effekt

Ved at starte med det fulde overblik over etablerings- og driftsomkostninger, kan valg træffes på bedste grundlag og uforudsete udgifter minimeres. Der kan således i øget udstrækning budgetteres præcist til nødvendige udgifter for drift.

Aktive samarbejder

Total cost of ownership kræver styrket samarbejde mellem etableringsfasen og dens myndighed samt driftsfasen og driftsmyndigheden.

Ressourcer og økonomi

Dette er et internt samarbejde som styrkes, men det kan være behjælpelig med at spare senere omkostninger, som ved den rette undersøgelse kunne være undgået eller forudset og dermed budgetsat.

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Projekt 18: Fokus på nye certificeringer og deres indarbejdelse

Formål

Der findes adskillige certificeringer og bæredygtighedsmærkninger. Om dette omhandler energimærker, grønt miljø certifikat, strategiske tanker om cirkulær økonomi, bæredygtigt byggeri mm. Mulighederne er mange. Flere kommuner er begyndt at arbejde med at nybyggeri skal opfylde certificeringskrav mm. Mulighederne foreligger også i Norddjurs Kommune afhængig af hvilket fokus, service og varemærke der ønskes udadtil.

Effekt

Ved klare certificeringer opnår virksomheder mulighed for branding og skabe positive rammer for salg og omtale om deres drift og produkter.

Aktive samarbejder

Samarbejdet afhænger af hvilke rammer og certificeringer der vælges. Der bør forud for at træffes beslutninger og udbydes tilbud laves en minianalyse, for at afdække ønsker og behov, sådan at dette understøtter eksisterende og kommende erhverv efter de tiltænkte hensigter.

Ressourcer og økonomi

Dette skal afdækkes nærmere, og vil afhænge i første omgang af ambitionsniveau og senere ønskerne fra erhvervet.

Tidspunkt

Afventer politisk beslutning og prioritering

Afrunding

Reference til Erhvervspolitikken

Energi og klimapolitikken og dets handlekatalog skal ses i samspil med erhvervspolitikken og dets handlekatalog. Erhvervspolitikken har til formål at sætte rammerne for den erhvervspolitiske indsats gennem strategiske partnerskaber til gavn for udvikling og vækst. Når energi og klimapolitikken skal omsættes til strategi og handling, kan den bidrage positivt ikke kun til besparelser på driftskontoen, men også til udviklingen af det lokale erhvervsliv.

Norrdjurs Kommune er en produktionskommune. Lokale virksomheder har kompetencer og faciliteter til at bidrage, når vi eksempelvis skal udvikle klimatilpasning, energirenovere, producere ny grøn energi og varmeforsyningen skal omstilles til grøn energi.

Virksomheder i Norrdjurs Kommune er first-movers på mange områder inden for grøn omstilling, og strategiske partnerskaber rummer et potentiale for yderligere innovation og vækst. Det kan fx være indenfor udvikling af bæredygtige produkter og forretningsmodeller, der kan indgå i den cirkulære økonomi. Norrdjurs Kommune har allerede flere succesfulde virksomheder indenfor genanvendelse. Det rummer store muligheder for, at vi kan indtage en førerposition på området.

Den store landbrugssektor giver mulighed for innovative partnerskaber, der kombinerer en grøn omstilling med forskning og udvikling af nye produkter og services, der kan styrke væksten i Norrdjurs Kommune.

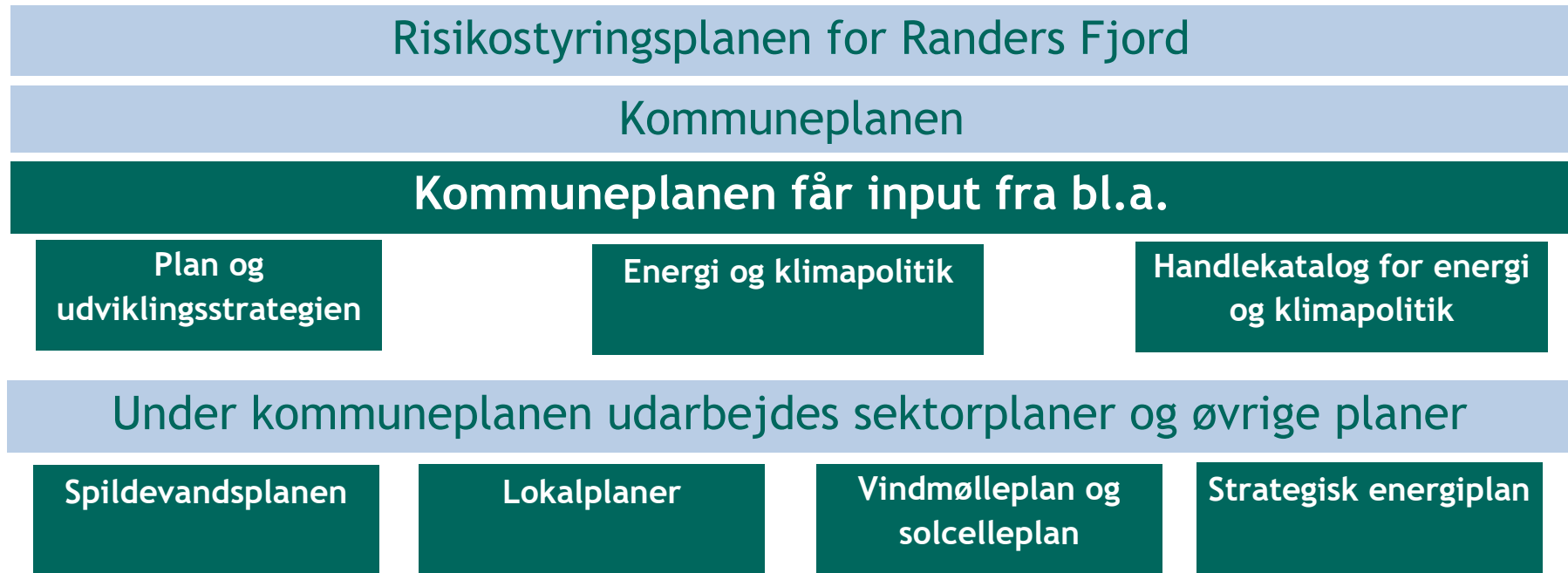
Reference til Plan og Udviklingsstrategien

Energi og klimapolitikken og dets handlekatalog er et totalt overblik over mulige handlinger som kan gennemføres. Men handlingerne har visse forudsætninger og krav til ophæng i gældende planer og tillæg til planer. Derved begrænses råderummet af gældende planer og lovgivning. Kommunen arbejder i overensstemmelse med gældende kommuneplan og dets sektorplaner, herunder spildevandsplanen og klimatilpasningsplanen. Hertil forligger en række vedtagne politikker, hvis formål som søges opfyldt.

Forud for den kommende kommuneplan påbegyndes i år 2018 et arbejde med udarbejdelsen af plan og udviklingsstrategien, som sætter retningen for den kommende kommuneplan. I plan og udviklingsstrategien kan der således fastsætte mål og retning for den efterfølgende ramme for implementering af energi og klimapolitikken i kommuneplanen.

Der gøres opmærksom på at over rammerne fastsat i kommuneplanen er EU planen risikostyringsplanen for Randers Fjord, som i modsætning til kommuneplanen har handlepligt og dens rammer skal altid følges.

Såfremt det ønskes at skabe rammer for klimatilpasning og energioptimering i Norddjurs Kommune, er det nødvendigt at retningen sættes kommuneplanen og lokalplaner, derved handler kommunen rettidigt og skaber rammerne.

Ramme for årlig opfølgning til politisk prioritering

Handlekataloget kan anvendes som inspirationskatalog for mulighederne i budgetforhandlinger og strategiske overvejelser for udvikling af Norddjurs Kommune. Kataloget kan ansues som inspiration til mulighederne for tværgående initiativer og aktioner for klimatilpasning og energioptimering med merværdier og flersidigt formål.

Handlekataloget vil bliver fremlagt politisk efter at budgettet for kommunen det kommende år er fastlagt. Hermed kan handlingerne prioriteres politisk ud fra rammerne i budgettet.